

Психологічні науки

Петренко І.В.

кандидат психологічних наук,

старший науковий співробітник лабораторії психології спілкування,

Інститут соціальної та політичної психології

Національної академії педагогічних наук України

м. Київ, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ПАРАМЕТРИ КОНСТРУЮВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НЕКОНФЛІКТНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПРОСТОРІ ОСВІТИ

На сучасному етапі глобальних суспільних трансформацій об'єктом технологізації все частіше стають такі сфери соціального життя людини, які до цього часу не зазнавали у своєму розвитку суттєвих змін. Подолання кризових явищ сьогодення, врегулювання соціальних конфліктів пов'язується, насамперед, з кардинальним оновленням суспільних інститутів, підвищенням ефективності і якості управління, функціонуванням процесів самоорганізації й саморегуляції особистості. Тим самим, завдання розробки і впровадження психологічних технологій у різноманітні сфери діяльності, зокрема й освітньої, стає вельми актуальним, а процес технологізації різних соціальних систем перетворюється на одну з провідних тенденцій світового суспільного розвитку.

Соціально-психологічна технологія – це спосіб реалізації суб'єктами діяльності складного процесу, який здійснюється шляхом розподілення його на ряд конкретних взаємопов'язаних процедур і операцій, що мають своє однозначне, обов'язкове виконання і ведуть до досягнення поставленої мети на високому рівні ефективності [1, с. 48]. Найбільш загальне метапредметне визначення поняття «технологія» полягає в тому, що вона являє собою науково та/або практично обґрунтовану систему діяльності, яку застосовує людина з метою перетворення оточуючого середовища для продукування матеріальних чи духовних цінностей [5, с. 3].

Соціально-психологічна технологія, створення якої відбувається завдяки акумулюванню даних психологічних, соціальних, управлінських і природничих наук, в освітньому просторі має спрямовуватися на:

- розробку і застосування методів, засобів (інструментарію) щодо забезпечення навчально-виховного процесу;
- процес міжсуб'єктної комунікації або спосіб розв'язання навчально-виховних завдань;
- вивчення закономірностей конструювання оптимальних навчальних систем.

Соціально-психологічна технологія (і освітня технологія як її складова) визначається як науково обґрунтована система функціонування усіх компонентів педагогічного процесу, що запрограмована у просторовому й часовому вимірах, і веде до очікуваного результату навчальної й виховної діяльності [5].

Соціально-психологічна технологія неконфліктної міжособистісної комунікативної взаємодії у просторі освіти, на нашу думку, визначається як спосіб, сукупність прийомів практичної реалізації особистістю *принципу комунікативності* за такими параметрами: *особистісними, процесуальними, інноваційними* (див. рис.).

Означені параметри, у свою чергу, доцільно розкривати через:

- *особистісний сенс* суб'єктів комунікативної діяльності;
- *індивідуальне ставлення* суб'єктів спілкування до комунікативного процесу в навчальній діяльності;
- *самостійність* суб'єктів у вирішенні питань, що виникають в процесі спілкування.
- *контактність* (емоційна, смислова, особистісна) суб'єктів у комунікативному процесі;
- *умотивованість* як функціональна обумовленість будь-якого мовного вчинку особистості та її діяльності в цілому;

- *цілеспрямованість* як наявність мовної стратегії і тактики, орієнтації на кінцеву мету спілкування;
- *діалогічну партиципацію* суб'єктів спілкування задля досягнення ними спільної мети (взаєморозуміння) [3; 4];
- *взаємодію* учасників освітнього комунікативного процесу (координацію, взаємодопомогу тощо);
- *ситуативність* як співвіднесення комунікативного процесу з ситуацією;
- *функціональність* як визнання провідної ролі функції, а не форми мовних одиниць;
- *взаємозв'язок* спілкування з іншими видами діяльності – навчальної, пізнавальної, професійної, побутової тощо;
- *проблемність* як спосіб організації, ведення та інтерпретації процесу спілкування в освітньому просторі;
- *новизну* як перманентну варіативність всіх компонентів освітнього процесу;
- *евристичність* як можливість суб'єктів створювати знання в процесі спілкування [2].

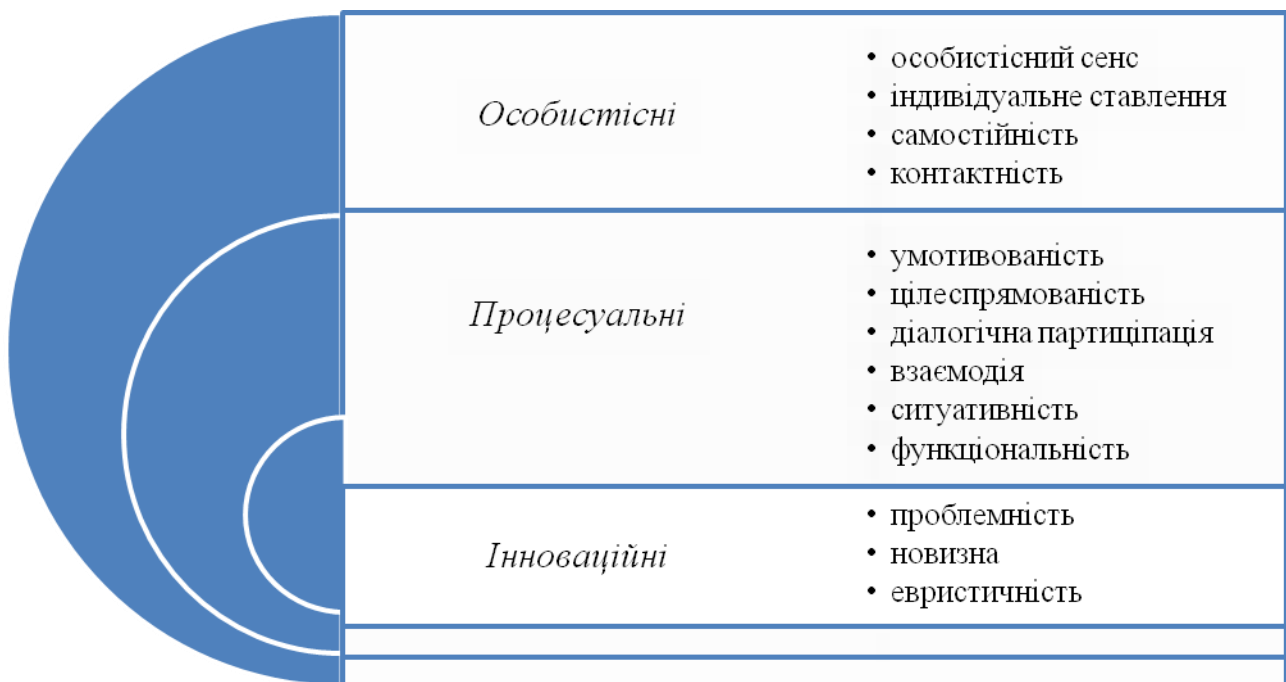


Рис. Класифікація технологічних параметрів

Варто зазначити, що сутність інноваційного характеру технологічної діяльності визначається змінами, пов'язаними зі створенням, модернізацією та впровадженням нових моделей у матеріальну чи нематеріальну систему цінностей сучасного соціального середовища. Змістом інновації є розповсюдження і використання нового практичного засобу для задоволення різноманітних потреб особистості, які змінюються внаслідок бурхливого суспільного розвитку. У цьому сенсі перспективним напрямком дослідження є поглиблення розуміння поняття соціально-психологічної комунікативної технології, визначення науково-методичних основ її конструювання та вивчення особливостей застосування розроблених процедур у неконфліктній міжособистісній взаємодії.

Література:

1. Марков М. Технология и эффективность социального управления /М. Марков. – М. : Прогресс, 1982. – 267 с.
2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), А.М. Гуржій (заст. голови), О.Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В.Г. Кременя. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 448 с. – Бібліогр.: с. 21. – (До 25-річчя незалежності України).
3. Петренко І.В. Дослідження процесу діалогічної партиципації у просторі освіти / І.В. Петренко // Актуальні проблеми психології: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України/ за ред. С.Д. Максименка. – К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2015. – Т. V. – Вип. 15. – С. 183-190.
4. Петренко І.В. Особливості побудови соціального діалогу в освітньому вимірі / І.В. Петренко // Особистість у сучасному світі. – К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2015. – Ч. 2. – С. 194-197.
5. Селевко Г.К. Альтернативные педагогические технологии /Г.К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 224 с. (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).